

แนวทางในการป้องกันการรบกวนจากนกพิราบ

มงคล ไชยภักดี วัลยา ไชยภักดี

มงคล ไชยภักดี และวัลยา ไชยภักดี. 2552. แนวทางในการป้องกันการรบกวนจากนกพิราบ. หน้า 185-194.

ใน ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี. 2551. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนัก

อนุรักษ์สัตว์ป่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรุงเทพฯ.

คำนำ

นกพิราบ เป็นนกที่มักพบอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนเมือง หมู่บ้านและบริเวณที่กิจกรรมต่างๆ อาศัยอยู่เป็นฝูง ตามโพรงหรือหลืบของสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นนกที่มีส่วนทำลายสภาพแวดล้อม เนื่องจากนกพิราบชอบทำรังอาศัยตามอาคาร ตามวัด อาคารเรียน อาคารที่อยู่อาศัยของคน และแพร่ขยายพันธุ์ได้เร็ว ทำให้อาคารบางแห่งมีนกพิราบอาศัยอยู่จำนวนมาก ทำความสกปรกแก่อาคารจากการถ่ายมูล หากมีจำนวนนกพิราบมากเกินไปจะเกิดปัญหา และยังเป็นพาหะนำโรคมารู้อันตราย ไม่ว่าจะเป็นโรคไข้หวัดนก หรือโรคเชื้อราในปอดจากนก ซึ่งเกิดจากเชื้อรา Cryptococcosis ซึ่งอาศัยอยู่ตามตัวนก และพบบ่อยที่สุดในนกพิราบ เป็นโรคที่อาจทำให้ถึงกับเสียชีวิตได้ เนื่องจากเชื้อราชนิดนี้มีความทนทานต่อยารักษาโรค การรักษาโดยให้ยาแรงมากๆ ผู้ป่วยอาจจะเสียชีวิตจากยาก่อนที่เชื้อราจะตาย โดยคนสามารถติดเชื้อโดยตรงจาก การสัมผัสนก สิ่งคัดหลั่งจากนกที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา น้ำลายของนก และโดยทางอ้อมจากการอยู่ใกล้ชิดกับนกที่เป็นพาหะนำโรค แม้จะไม่ได้เลี้ยงแต่การที่เข้าไปอยู่กลางฝูงนก เช่น ขณะไปรับประทานอาหารและนกกะพือปีกบินถลาไปมา เชื้ออาจเข้าสู่จมูก ทำให้เกิดโรคเชื้อราในปอด และระบบทางเดินหายใจของคน โดยเฉพาะนกที่อาศัย ทำรัง และบินวนเวียนอยู่ใกล้กับบริเวณที่อยู่อาศัย ก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรคได้ ดังนั้นวิธีป้องกันคือ หามาตรการสกัดตั้งแต่ต้น การระแวดระวังไม่ให้นกเข้ามาอยู่ใกล้กับแหล่งอาศัยของคนมากนัก เพราะการป้องกันที่ดีที่สุดก็คือการไม่เข้าไปใกล้พาหะนำโรค แม้ว่านกจะยังไม่ตายเพียงแต่ป่วยหรือติดเชื้อเล็กน้อยก็เป็นพาหะนำโรค ดังกล่าวสู่คนโดยที่เราไม่รู้ตัว โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็กที่มีภูมิคุ้มกันไม่มากเท่าผู้ใหญ่ วิธีการในการป้องกันไม่ให้นกพิราบหรือนกชนิดอื่น ๆ เข้ามาอาศัย หรือรบกวนในบริเวณบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของคน อาคารสถานที่ราชการ โรงงาน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล แหล่งชุมชนนั้น มีอยู่หลายวิธีการด้วยกัน ซึ่งแต่ละวิธีมีเทคนิค อุปกรณ์ และลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันไป

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมเทคนิค วิธีการ อุปกรณ์ ในการป้องกันการรบกวนจากนกพิราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาการรบกวนจากนกพิราบ และอาจนำไปประยุกต์ใช้กับการป้องกันการรบกวนจากนกชนิดอื่นๆ เช่น นกกระจอก อีกา นกเอี้ยง นกยาง นกปากห่าง รวมถึงนกที่สร้างปัญหาในแหล่งชุมชนและพื้นที่กิจกรรม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก และโรคติดเชื้ออื่น ๆ จากนกสู่คนได้อีกทางหนึ่งด้วย

นกพิราบ

นกพิราบป่า มีชื่อสามัญว่า Rock Pigeon หรือ Rock Dove มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Columba livia* Gmelin, 1789. ทั่วโลกมีนกพิราบป่า 14 ชนิดย่อย ประเทศไทยพบชนิดย่อยเดียวคือ *Columba livia intermedia* Strickland, 1844 เป็นชนิดย่อยที่พบครั้งแรกในเมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย นกพิราบป่ามีถิ่นกำเนิดในบริเวณทวีปยุโรป และเอเชียตอนเหนือ นำเข้ามาปล่อยอย่างธรรมชาติหรือกึ่งธรรมชาติใน ส่วนต่างๆ ของโลกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบทั่วไป ยกเว้นมาเลเซีย และเวียดนาม

ลักษณะทั่วไป เป็นนกที่มีขนาดเล็ก-กลาง (33 ซม.) ลักษณะเด่นก็คือ ลำตัวเป็นสีเทาแกมน้ำเงิน มีลายแถบสีดำขนาดกว้าง 2 แถบพาดผ่านปีก และมีลายแถบสีดำ 1 แถบที่ปลายหาง ขนปกคลุมใต้ปีกสีขาว คอสีเข้มเป็นมันมีสีเขียวและสีม่วง ปากสีดำ ขาและนิ้วสีแดง

การแพร่กระจาย นกพิราบมีถิ่นกำเนิดในบริเวณทวีปยุโรป และเอเชียตอนเหนือ มีการนำเข้ามาปล่อยอย่างธรรมชาติ หรือกึ่งธรรมชาติใน ส่วนต่างๆ ของโลก ทั้ง อินเดีย จีน และไต้หวัน ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบทั่วไป ยกเว้นมาเลเซีย และเวียดนาม ในประเทศไทยเป็นนกที่นำเข้ามา ยังไม่ทราบประวัติ ความเป็นมาว่านำเข้ามาเมื่อใด พบทั่วทุกภาค พบบ่อยและปริมาณปานกลาง ถึงปริมาณมาก

แหล่งที่อยู่อาศัย มักพบอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนเมือง หมู่บ้านและบริเวณที่กิจกรรมต่างๆ อาศัยอยู่เป็นฝูง ตามโพรงหรือหลืบ ของสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น เจดีย์ โบสถ์ กำแพง และชายคา ตามวัด อาคารเรียน อาคารที่อยู่อาศัยของคน บางครั้งก็อาศัยอยู่ตามต้นตาล ต้นมะพร้าว หรือต้นไม้ที่อยู่ใกล้ๆ กับหมู่บ้าน เป็นนกที่บินได้ดีเป็นระยะทางไกลมาก

อาหาร หากินตามพื้นดิน โดยกินเมล็ดพืช ธัญพืชยอดอ่อนของพืช และผลไม้ต่างๆ

การผสมพันธุ์ ผสมพันธุ์เกือบตลอดทั้งปี แต่จะพบมากในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ลักษณะรังทำรังแบบง่ายๆ ใช้ใบหญ้า ขยะมูลฝอย และขนนก มาวางซ้อนทับกันบริเวณโพรง หลืบหิน ชายคาสิ่งก่อสร้าง และตามแหล่งที่อยู่อาศัยต่างๆ ลักษณะไข่เป็นรูปรี สีขาวเรียบ ขนาดเฉลี่ย 27.8 x 36.9 มิลลิเมตร ในแต่ละรังมีไข่ 2 ฟองทั้ง 2 เพศช่วยกันสร้างรัง และฟักไข่ โดยใช้เวลาฟักไข่ 16 วัน ลูกนกที่ออกจากไข่ใหม่ๆ ยังไม่ลืมตา มีขนปกคลุมลำตัวหบางๆ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พ่อแม่ต้องคอยช่วยกันเลี้ยงดู โดยให้น้ำนมหรือสิ่งที่สกัดออกมาจากกระเพาะพัก เมื่อลูกโตพอประมาณแล้ว พ่อแม่จึงจะนำอาหารอื่นๆ มาเลี้ยงดู จนกระทั่งลูกๆ โต แข็งแรง และบินได้แล้ว พ่อแม่ก็จะหยุดการหาอาหารมาป้อนปล่อยให้ลูกนกหากินเอง และทิ้งรังไปในที่สุด

- สายพันธุ์** นกพิราบป่า มักจะผสมพันธุ์กับนกพิราบบ้านเสมอ ทำให้เกิดสายพันธุ์ใหม่ๆ มากมาย สีสันก็จะแตกต่างจากเดิมมากบ้างน้อยบ้าง จนแทบจะแยกไม่ออก คงจะสังเกตได้ประการเดียวคือความเชื่อง เพราะนกพิราบป่ามักจะไม่เชื่องมากเท่ากับนกพิราบเลี้ยง
- สถานภาพ** ไม่ได้รับการจัดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง (โอกาส, 2543)

ปัญหาการรบกวนจากนกพิราบ

ปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดความสกปรกแก่อาคารจากการถ่ายมูล และฝุ่นที่เกิดจากการกระพือปีกก่อให้เกิดมลภาวะด้านกลิ่น ซึ่งอาจเป็นพาหะนำโรคมานสู่คน ไม่ว่าจะเป็นตัวไรนก พยาธิ ไวรส์ตับอักเสบบี เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ปอดอักเสบเฉียบพลัน ปอดบวม ไข้กาฬหลังแอ่น โรคไขหวัดนก โรคเชื้อราในปอดจากนก ซึ่งเกิดจากเชื้อรา Cryptococcosis ซึ่งอาศัยอยู่ตามตัวนก และพบบ่อยที่สุดในนกพิราบ เป็นโรคที่อาจทำให้ถึงกับเสียชีวิตได้ เนื่องจากเชื้อราชนิดนี้มีความทนทานต่อยารักษาโรค การรักษาโดยให้ยาแรงมาก ๆ ผู้ป่วยอาจจะเสียชีวิตจากยาก่อนที่เชื้อราจะตาย โดยคนสามารถติดเชื้อโดยตรงจากการสัมผัสนก สิ่งคัดหลั่งจากนกที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา น้ำลายของนก และโดยทางอ้อมจากการอยู่ใกล้ชิดกับนกที่เป็นพาหะนำโรค แม้จะไม่ได้เลี้ยงแต่การที่เข้าไปอยู่กลางฝูงนก เช่น ขณะโปรยอาหารและนกกระพือปีกบินถลาไปมา เชื้ออาจเข้าสู่จมูก ทำให้เกิดโรคเชื้อราในปอด และระบบทางเดินหายใจของคน โดยเฉพาะนกที่อาศัย ทารัง และบินวนเวียนอยู่ใกล้กับบริเวณที่อยู่อาศัย ก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรคได้ ซึ่งโรคส่วนใหญ่มักจะเป็นแล้วรักษาไม่หาย หรือ บางโรคอาจตายโดยเฉียบพลันไม่อาจรักษาได้ทัน นอกจากนี้เชื้อโรคและสร้างความรำคาญแล้ว การถ่ายมูลของนกยังก่อให้เกิดความสกปรก ส่งกลิ่นเหม็น และทำความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ เนื่องจากในมูลนกส่วนที่เห็นเป็นสีขาว จะมีกรดยูริก ซึ่งสามารถกัดกร่อนโลหะ ทำให้เกิดสนิมได้อีกด้วย

สถานที่ที่มักประสบปัญหาถูกรบกวนจากนกพิราบ

1. บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคาร สำนักงาน สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล
2. หอกระจายไฟฟ้า, เสาไฟฟ้าแรงสูง, เสาส่งสัญญาณโทรศัพท์, หอสูง, สนามบิน
3. โรงงาน โรงสี ยุ้งข้าว, โรงเรือนปศุสัตว์
4. วัด ศาสนสถาน
5. แหล่งกิจกรรม

ขั้นตอนในการดำเนินการแก้ปัญหา

1. ทำการสำรวจพื้นที่ สถานที่ ลักษณะโครงสร้างอาคาร
2. สำรวจจำนวนนก ช่วงเวลาที่นกมีจำนวนมากที่สุด
3. วางแผน กำหนดจุดที่นกชอบเกาะ ทิศทางที่บินเข้า-ออก และตำแหน่งรังนก
4. สรุปสภาพปัญหาที่เกิดจากนก และผลกระทบต่ออาคารข้างเคียง

5. เลือกวิธีการและอุปกรณ์ที่เหมาะสม
6. ทำความสะอาดพื้นที่ และพ่นยาฆ่าเชื้อโรค
7. ติดตั้งอุปกรณ์
8. ติดตามผล

วิธีการในการป้องกันการรบกวนจากนกพิราบ

วิธีการป้องกันนกเข้ามารบกวนในเคหสถานให้ได้ผลนั้น ต้องใช้วิธีการจัดการหรือทำลายแหล่งอาศัยของนก ทำให้นกไม่สามารถอยู่หรือเกาะได้ ทำให้นกต้องย้ายออกนอกบริเวณพื้นที่ไปอยู่ที่อื่น แต่อย่างไรก็ตามหากเราใช้วิธีที่ไม่เหมาะสม ก็อาจส่งผลทำให้นกพยายามปรับตัวจนกลับมาอยู่อาศัยได้อย่างเดิม นกที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมแต่ละแห่ง มีความอดทนต่อเชื้อโรค หรือการถูกขับไล่รบกวนต่างกัน ดังนั้นวิธีการ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือ ต่างๆ ที่ออกแบบใช้ในที่แห่งหนึ่งจึงอาจใช้ไม่ได้ผลในอีกแห่งหนึ่ง วิธีการป้องกันนกเข้ามารบกวนในเคหสถานแบบต่างๆ มีทั้งข้อดี-ข้อเสีย จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับชนิดนก และพื้นที่บริเวณต่าง

1. การป้องกันโดยการไล่นก

เป็นการใช้เครื่องมือหรือสิ่งแปลกปลอมต่างๆ ที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น ทำให้ให้นกกลัวหรือสร้างความรำคาญแก่นก โดยไม่ได้ทำอันตรายกับนกโดยตรง หากแต่บางวิธีก็ใช้ได้ผลในระยะสั้น ๆ เนื่องจากนกสามารถเรียนรู้ จนเกิดความเคยชิน ไม่เกิดกลัว และสามารถปรับตัวได้ในที่สุด

1.1 การไล่นกโดยใช้แรงงานคน

ในกรณีที่แรงงานมากพอ การใช้คนไล่นกก็จะได้ผลดี อาจเดินเป็นแถวหน้ากระดานเรียงหนึ่งแล้วส่งเสียงไล่ มักใช้ในนาข้าว หรือพื้นที่เกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายจะเป็นค่าจ้างแรงงาน

1.2 การไล่นกโดยการใช้อุปกรณ์ที่มีเสียงดังหรือเกิดแรงอัดอากาศสั้นสะท้อน

การใช้เครื่องมือทำให้เกิดเสียงดัง เพื่อให้นกตกใจบินหนี เช่น การตีเกราะเคาะไม้, ใช้ปืนยิง, การจุดประทัด, ระเบิดควัน เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดเสียงดังและเกิดแรงอัดอากาศสั้นสะท้อน แต่จะใช้ได้ผลในระยะสั้น เมื่อทำบ่อยๆ นกจะเกิดความเคยชินและปรับตัวได้

1.3 การใช้วัสดุที่สร้างความรำคาญแก่นก

การสร้างควมรำคาญแก่นกโดยการใช้สิ่งแปลกปลอมต่างๆ หรือเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาทำให้ให้นกกลัวหรือสร้างความรำคาญแก่นก เช่น หุ่นจำลอง หุ่นไล่กา ลูกโป่งไล่นก การใช้วัสดุที่ทำให้แสงสะท้อนวูบวาบ เช่น ใช้กระจกเงาหรือแผ่นอลูมิเนียมเงา การใช้เทปคลาสเซทที่เสียแล้วหรือเทปแถบสี ซึ่งปักติดกับหลักไม้ หรือใช้แผ่นซีดีแขวนให้ทั่วบริเวณที่ต้องการไล่ อาศัยลมพัดตามธรรมชาติทำให้วัสดุนั้นๆ หมุนและเกิดสะท้อนแสง ทำให้นกตกใจหนีได้เป็นต้น เป็นอุปกรณ์ราคาถูกลง ที่ทำได้ง่าย หรือเป็นวัสดุเหลือใช้

1.4 การใช้ศัตรูตามธรรมชาติ และการใช้สัตว์เลี้ยงในการช่วยไล่คน

เป็นการใช้วิธีทางชีวภาพ โดยอาจปล่อยศัตรูตามธรรมชาติ ของนก เช่น ตะกวด เขี้ยว งู หรือนกแสก เข้าไปในพื้นที่ที่มีนกมาอาศัยอยู่เพื่อให้ไปกินนกหรือไข่นก การใช้สัตว์เลี้ยง เช่น แมว หมา หรือเหยี่ยวไล่จับนก ซึ่งต้องมีการฝึกฝนจนชำนาญ และอย่าให้มันกินนก เพราะอาจติดเชื้อได้

1.5 การใช้กลิ่น หรือสารเคมีไล่คน (Chemical control)

เป็นการใช้กลิ่นที่นกไม่ชอบในการไล่คน เช่น กลิ่นสกัดจากสารในเม็ดตองุ่น หรือใช้สารเคมีที่มีผลโดยตรงกับ เยื่อบุหลอดลมของนก เช่น การบูร, พิมเสน, ลูกเหม็น หรือใช้สารเคมีไล่คน (Bird repellent) เป็นสารเคมีไม่มีพิษ ให้กลิ่นที่นกไม่ชอบ และไม่เป็นอันตรายต่อคน ใช้ฉีดพ่นบริเวณที่นกชอบเกาะใช้ได้ไนบริเวณกว้าง ทั้งตามบ้านเรือน หรือพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งทำให้นกเกิดการระคายเคือง และมีผลต่อระบบประสาทของนก ทำให้นกคลื่นไส้ อาเจียน และเวียนศีรษะ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงราคาประมาณ 3,000-6,000 บาท ต่อแกลลอน 3-4 ลิตร ส่วนในแถบภาคกลางของประเทศไทย พบว่าเกษตรกรมักใช้สารเคมีไล่คน เช่น เมซุรอล หรือเมทไธโอคาร์บ (methiocarb 50% WP) ใช้ในอัตรา 120 กรัมต่อไร่ของสารออกฤทธิ์ หรือประมาณ 12 ซ่อนแกต่อไร่โดยผสมน้ำ 20 ลิตรหรือ 1 ปี๊บ ฉีดพ่นครั้งแรกในระยะข้าวเป็นน้ำนม และหลังจากนั้นประมาณ 12 วัน จึงฉีดพ่นอีกครั้งหนึ่งจะได้ผลดีที่สุด โดยสารเคมีนี้จะไม่เป็นอันตรายต่อนก เพียงแต่ทำให้นกกินแล้วเซ็ดและบินหนีไปเท่านั้น (กรมการข้าว, 2550) การใช้กลิ่น หรือสารเคมีไล่คน มักจะใช้ได้เพียงระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากกลิ่นจะระเหยหมดไปอย่างรวดเร็วเมื่อถูกแสงแดด หรือ อุณหภูมิสูง ๆ จึงต้องฉีดพ่นซ้ำเมื่อกลิ่นจางลง

1.6 การดักจับนกเพื่อเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่

ใช้ตาข่ายดักนก กับดัก หรือกรงดัก หรืออาจใช้การวางยาสลบ เพื่อจับนกย้ายออกจากพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีพื้นที่รองรับนกที่ย้ายออก การใช้ตาข่ายดักนก จะต้องเลือกใช้ขนาดของรูตาข่ายที่มีตาถี่พอที่จะไม่ให้นกบินลอดเข้าได้ อย่างไรก็ตามวิธีนี้จะเสียค่าใช้จ่ายสูง และต้องทำอยู่บ่อยครั้ง หลายครั้งพบว่าเมื่อนานนกกลุ่มเดิมออกไป จะมีนกกลุ่มใหม่เข้ามาแทนที่อยู่เรื่อย ๆ

1.7 การกำจัดนก

โดยการวางยาเบื่อ หรือใช้พิษมีพิษเบื่อเมา เช่นหมากดิบคลุกกับข้าวเปลือก ซึ่งทำได้เพียง 1-2 ครั้ง ครั้งต่อไปนกจะรู้ทันไม่ยอมกินอีก และชาคนนกที่ตายอาจส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณ ทั้งยังเป็นวิธีที่ค่อนข้างโหดร้าย จึงไม่ควรแนะนำให้ใช้วิธีนี้ ยกเว้นสุดวิสัยจริง ๆ

2. การป้องกันโดยการติดตั้งสิ่งกีดขวาง และอุปกรณ์ป้องกันนกเข้ากับโครงสร้างอาคาร

เป็นการป้องกันการรบกวนจากนกโดยการจัดการกับสถานที่ และโครงสร้างอาคาร สามารถทำได้โดยการติดตั้งวัสดุ หลายประเภทที่มีลักษณะแหลมคม ตาข่าย หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันไม่ให้นกเข้ามาเกาะอาศัยใกล้กับอาคารบ้านเรือน โดยเฉพาะบริเวณหลังคา หน้าต่าง ระเบียง

กำแพง หรือรางน้ำ ซึ่งบางวิธีก็มีข้อจำกัด เช่นสามารถใช้ได้เฉพาะที่ หรือมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่ก็สามารถป้องกันการรบกวนของนกได้ดี และถาวรกว่าการไล่นก

2.1 การขึงเอ็นหรือแนวเส้นลวดเพื่อป้องกันการเกาะของนก Spring wire or Bird track

การขึงด้วยเส้นลวด เอ็น ไนลอน ควรกำหนดระยะห่างของเอ็นเทียบกับขนาดของลำตัวนก โดยขึงเอ็นปิดบริเวณที่ต้องการ เป็นช่องตารางสี่เหลี่ยมให้มีระยะที่เหมาะสม จึงจะได้ผล สำหรับในประเทศไทยมักพบเห็นการใช้วิธีนี้ในบริเวณที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น บ่อเลี้ยงกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา ซึ่งใช้วิธีนี้ในการป้องกันนกลงไปกินกุ้ง ปลาในบ่อ เอ็นจะมีความยืดหยุ่นทำให้นกไม่สามารถเกาะได้ เป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดที่สุด เพราะสามารถหาวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงทำได้เองในราคาถูก ทั้งยังสามารถขึงกีดขวางไม่ให้นกบินเข้าไปในบริเวณอาคารสถานที่ต่างๆ ได้ แต่อาจเกาะเกาะและไม่สวยงาม ปัจจุบันจึงมีบริษัทต่างๆ ผลิตรายจำหน่ายเป็นชุดพร้อมติดตั้ง สามารถติดตั้งบนหลังคา กำแพง หรือขอบหน้าต่าง โดยมีแกนซึ่งเป็นตัวยึดและขึงเส้นลวด โดยแกนจะมี 3 ขา แต่ละขาเอียงทำมุม 25-45 องศา บริเวณปลายแกนแต่ละขาจะมีตัวยึดเส้นลวด ติดตั้งแกนห่างกันประมาณ 50-100 เซนติเมตร แล้วแต่ลักษณะโครงสร้างอาคาร ขึงด้วยเส้นลวด เอ็น ไนลอน ที่มีความเหนียว ไม่ขาดง่าย สะดวก ทนทาน แต่ราคาค่อนข้างแพง

2.2 การติดตั้งตะแกรงป้องกันนก

ใช้ปิดกั้นทางเข้า - ออกของนก ในทิศทางเฉพาะเป็นแนวระนาบหรือเอียงได้ไม่เกิน 80 องศา ซึ่งจะทำให้นกไม่สามารถเกาะจับตะแกรง เพื่อทำลายหรือถ่ายมูลลงมาได้ ทำให้ป้องกันนกได้เป็นอย่างดี เหมาะใช้กับอาคารโรงงาน ทั้งแบบเปิดและปิด หรือ สิ่งก่อสร้างทั่วไป โดยเลือกขนาดตะแกรงตามความเหมาะสมกับบริเวณพื้นที่ ค่าใช้จ่ายประมาณตารางเมตรละ 30-50 บาท

2.3 การติดตั้งตาข่ายป้องกันนก

เป็นวิธีการที่ง่าย แต่ค่อนข้างสิ้นเปลือง ไม่สวยงาม เนื่องจากต้องใช้ตาข่ายบุคลุมโดยรอบอาคาร หรือบุเฉพาะช่องทางที่นกเข้าออกได้ เพื่อป้องกันไม่ให้นกเข้ามาภายในอาคารได้ เหมาะสำหรับโรงเรือน อาคารเอนกประสงค์ แต่ไม่เหมาะกับอาคารที่พักอาศัย หรืออาคารที่มีหน้าต่างหลายบาน ตาข่ายที่ใช้มีหลายลักษณะ ตั้งแต่ทำจากเชือก ไนลอน จนกระทั่งลวด เหล็ก หรืออลูมิเนียม เป็นต้น

2.4 การใช้วัสดุที่มีความคม และแผงวัสดุปลายแหลมป้องกันการเกาะของนก (Bird Spikes)

การใช้วัสดุที่มีความคม เช่น เศษแก้ว เข็ม ลวดสนาม ฯลฯ ติดตั้งในบริเวณที่ต้องการป้องกันการเกาะของนก ซึ่งบางครั้งนกจะพยายามปรับตัวและดิ้นรนที่จะอยู่ให้ได้ โดยการทำลาย จิก ตีจนเลือดออกได้ โดยเฉพาะนกที่มีพฤติกรรมหวงรัง ดังนั้นการติดตั้งให้ได้ผลดีจึงต้องติดตั้งให้มีความมั่นคงไม่หลุด หรือหักงอได้ง่าย โดยอาจใช้อุปกรณ์สำเร็จรูป เช่น แผงวัสดุปลายแหลมป้องกันการเกาะของนก (Bird Spikes) ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทต่างๆ ผลิตรายจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ หลากหลายแบบหลายสี หลายขนาด ทำจากวัสดุได้หลายประเภท เช่น แสตนเลส โพลีคาร์บอเนต เหล็ก อลูมิเนียม พลาสติก ไม้ มีปลายแหลม สูงประมาณ 10 เซนติเมตร อย่างน้อย 2-3 แถว ทำมุม 45 องศา ติดอยู่บน

ฐานที่เป็นแผ่นสี่เหลี่ยมยาวประมาณ 30-100 เซนติเมตร สะดวกในการติดตั้ง หากบริเวณที่ต้องการติดตั้งมีความยาวมากก็สามารถนำหลาย ๆ ชิ้นมาต่อกันได้ การติดตั้งทำได้ง่ายโดยการยึดแผงวัสดุด้วยกาวตะปู หรือน็อต ราคาประมาณ 100-1,000 บาท ต่อหนึ่งเมตร มีข้อกำหนดการใช้ได้ โดยสามารถใช้ได้เฉพาะที่ แต่ไม่สามารถใช้ป้องกันนกชนิดเล็ก ๆ ได้

2.5 การใช้อุปกรณ์คล้ายใบพัด

เป็นอุปกรณ์ที่มีลักษณะคล้ายใบพัด น้ำพุหรือชาแมลงมุม ฐานทำจากพีวีซี ส่วนแขนที่ยื่นออกไปโดยรอบทำจากแสตนเลส เบา บาง และโค้งลง เส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 8 นิ้วขึ้นไป เวลาโดนลมจะสั่นไปมาดูวาววับทำให้นักไม่กล้าเข้าใกล้ บางครั้งมีการทำเป็นลักษณะใบพัดหมุนด้วยมอเตอร์ เหมาะสำหรับใช้บนหลังคา บนเรือ และสถานที่โล่ง ป้องกันนกกลางเกาะหรือทำรัง

2.6 การทาเจล หรือกาวพิเศษเพื่อป้องกันการเกาะของนก (Repellent Gel)

เป็นเจลป้องกันนก (Repellent Gel) ผลิตจากสารในกลุ่มปีโตรเคมี ซึ่งมีค่าความเป็นพิษต่ำมาก มีลักษณะทึบแสง ไม่ละลายน้ำ ล้างออกได้ด้วยน้ำมันพืช มีลักษณะคล้ายกาวแต่มีเส้นใยคล้ายใยบัว และคงสภาพได้ในอุณหภูมิ ถึง 180 องศาเซลเซียส ส่วนใหญ่เป็นสารเคมี ประเภท โพลีบิวเทน (Polybutene) และสารให้ความหนืด ที่ไม่เป็นพิษต่อผิวหนัง แต่ลักษณะและสีของเจลจะทำให้รู้สึกกลัวพื้นผิวบริเวณนั้นเหนียวเหนอะและไม่เหมาะสมที่จะเกาะ สามารถนำไปทาบนพื้นผิวของวัสดุบริเวณที่ต้องการ โดยบรรจุหลอดเจลในปืนยิงกาว แล้วบีบเป็นแนวสลับฟันปลาไปตลอดความยาวของพื้นผิว กว้างประมาณ 3 นิ้ว หากมีบริเวณกว้างอาจจะทำเป็น 2 แถว เหมาะที่จะใช้กับบริเวณ ขอบกำแพง ขอบหน้าต่าง ระเบียง หลังคา ที่มีลักษณะเป็นแนวยาว แคบๆ ราคาอุปกรณ์ประมาณ 650-1,200 บาท ต่อหนึ่งหลอด ซึ่งใช้ได้ประมาณ 30 เมตร หรือแบบถัง 4-5 ลิตร ราคา 2,500-3,000 บาท ซึ่งใช้ได้ประมาณ 80-160 เมตร หรือ ทาเป็นพื้นที่ได้ 4.0-8.0 ตารางเมตร

2.6 การติดตั้งชุดอุปกรณ์จ่ายกระแสไฟฟ้าเพื่อป้องกันการเกาะของนก

ชุดอุปกรณ์จ่ายกระแสไฟฟ้า ประกอบด้วย เครื่องจ่ายกระแสไฟฟ้า 12 V แบบใช้พลังงานแสงอาทิตย์ และสายส่งกระแสไฟฟ้า ซึ่งมีลักษณะเป็นแผงแคบ ๆ ทำจากพลาสติก PVC ตรงกลางเป็นเส้นลวดหรือตัวนำกระแสไฟฟ้า สามารถติดตั้งตามขอบกำแพง ระเบียง หลังคา ตามซอกอาคารบริเวณที่นกชอบเกาะ แต่อุปกรณ์ค่อนข้างมีราคาแพง

2.7 การติดตั้งชุดอุปกรณ์จ่ายกระแสแม่เหล็กเพื่อป้องกันการเกาะของนก

ชุดอุปกรณ์จ่ายกระแสแม่เหล็กเพื่อป้องกันการเกาะของนก สามารถใช้การป้องกันนกในสถานที่ขนาดใหญ่หรือกว้าง คุณสมบัติของอุปกรณ์จ่ายกระแสแม่เหล็ก เป็นแม่เหล็กถาวรส่งผลต่อนกที่อาศัยคลื่นแม่เหล็ก (Magnetite) ภายในตัวช่วยในการบินหรือจดจำเส้นทางบิน นกบางชนิดเช่น นกพิราบ อีกา นกเป็ดน้ำ นกนางนวล สามารถคำนวณทิศทาง และตำแหน่งที่อยู่ได้ โดยการใช้การตรวจระดับความเข้มของสนามแม่เหล็กของโลก เทียบกับที่มีอยู่ภายในตัวนก โดยระดับความเข้มขึ้นอยู่กับระยะทางและความร้อน ณ จุดนั้น เป็นอุปกรณ์ที่คงทน ใช้งานได้ยาวนานหลายสิบปี ไม่ส่งผลกระทบต่อคลื่นสัญญาณของโทรศัพท์ และคลื่นสัญญาณอื่น ๆ และไม่มีผลกระทบต่อร่างกายของคนและสัตว์ ไม่บดบัง

ทัศนียภาพใด ๆ สามารถติดตั้งและถอดออกได้ง่าย และสามารถติดตั้งได้กับทุกสถานที่ ไม่ต้องมีการซ่อมบำรุงบ่อยครั้ง ราคาอุปกรณ์ประมาณ 2,000-5,000 บาท ต่อเมตร เมื่อนกถูกรบกวนด้วยคลื่นแม่เหล็กที่มีความเข้มข้นสูง ๆ มันจะพยายามหลีกเลี่ยง แต่ถ้ามันไม่สามารถเลี่ยงได้ มันอาจจะปรับตัว และใช้วิธีการจดจำตำแหน่งที่อยู่แทน และในจุดเส้นศูนย์สูตรที่มีอากาศร้อนหรือในจุดที่โดนแสงแดดจนเกิดความร้อนสะสมสูง ๆ จะมีผลทำให้ความเข้มข้นของสนามแม่เหล็กลดลง ดังนั้น เมื่อเรานำใช้ติดตั้งในที่ที่อากาศร้อนมาก ๆ ความเข้มข้นของสนามแม่เหล็กก็จะลดลงและอาจไม่มีผลรบกวนนก

2.8 การติดตั้งอุปกรณ์สร้างแสงรบกวน

เป็นวิธีการที่ใช้อุปกรณ์ที่ให้แสงสว่างหลายล้านแรงเทียน กระพริบถี่ ๆ เปิดไว้ในพื้นที่ที่ต้องการไล่นกทำให้นกรำคาญและบินหนีไป แต่อาจสร้างความรำคาญให้คนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงด้วยเช่นกัน เหมาะสำหรับใช้ภายในอาคารที่มีแสงสว่างค่อนข้างน้อยหรือมืด แต่ไม่เหมาะที่จะใช้ในพื้นทีโล่งกว้างและในแหล่งชุมชน ราคาอุปกรณ์ประมาณ 10,000-15,000 บาท แต่ในระยะยาวนกอาจจะปรับตัวชินกับแสง

2.9 การติดตั้งอุปกรณ์สร้างคลื่นเสียงรบกวน

ติดตั้งอุปกรณ์สร้างคลื่นเสียงรบกวน เช่นการใช้เครื่องขยายเสียงหรือเทปบันทึกเสียงโดยอัดเสียงตอนทีนกตกใจกลัวหรืออัดเสียงนกเหยี่ยวหรือนกล่าเหยื่อต่าง ๆ แล้วเปิดเพื่อให้นักตกใจกลัวหรือใช้อุปกรณ์ที่ทำงานโดยส่งสัญญาณเสียง หรือคลื่นเสียงที่มนุษย์ไม่ได้ยิน แต่เป็นคลื่นที่รบกวนนกทำให้เกิดความรำคาญและบินหนีไป มีรัศมีการทำงานครอบคลุมพื้นที่กว้างตั้งแต่ 500-3,000 ตารางเมตร โดยไม่มีผลกระทบต่อคลื่นไฟฟ้าหรือคลื่นวิทยุ ใช้ได้ผลดีในพื้นที่กว้าง เช่นพื้นที่เกษตรกรรม ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ บ่อเลี้ยงปลา, โรงงานผลิตอาหาร เป็นต้น ค่าใช้จ่ายในการทำงานต่ำเพราะว่าทำงานด้วยระบบอัตโนมัติทั้งระบบ ไม่จำเป็นต้องมีคนควบคุม เป็นอุปกรณ์ที่มีหลายรูปร่าง ปัจจุบันมีการพัฒนาเลียนแบบเป็นรูปร่างคล้ายเหยี่ยว สามารถส่งเสียง และเคลื่อนไหวได้ เช่นเดียวกันในระยะยาวนกบางชนิดอาจจะปรับตัวชินกับคลื่นเสียงได้ จึงมีการผลิตอุปกรณ์ที่ทำงานโดยส่งคลื่นไมโครเวฟที่ไม่สม่ำเสมอ และมีการหมุนแบบสุ่ม (Random) ทำให้เกิดแสงสะท้อนรบกวนโดยไม่ทำให้นักเคยชินต่ออุปกรณ์ เหมาะกับหอกระจายไฟฟ้า, เสาส่งสัญญาณโทรศัพท์, หอสูง, สถานที่โล่งแจ้ง, สนามบิน แต่ไม่เหมาะสำหรับติดตั้งในชุมชนที่อยู่อาศัย ราคาอุปกรณ์ประมาณ 30,000 บาทขึ้นไป

3. การควบคุมประชากรนกพิราบ

การแก้ปัญหาในระยะยาว วิธีการที่จะควบคุมประชากรนกพิราบไม่ให้มีมากเกินไป น่าจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ทั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หาวิธีการ ยา ฮอร์โมน หรือสารเคมีที่นำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่แพง และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เสนอให้ใช้หัวกราวเครือขาว (*Pueraria mirifica* A.Shaw & Swat.vu) ซึ่งเป็นสมุนไพรใช้ผสมอาหารสำหรับคุมกำเนิดนกพิราบ (ยุทธนา สมิตะสิริ และกนกพร กวีวัฒน์ (2535) แต่เมื่อทดลองใช้ในปี 2535 กรมป่าไม้ เห็นว่าแม้ว่าหัวกราวเครือขาวจะให้ผลในการคุมกำเนิดนกพิราบได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ก่อให้เกิดผลข้างเคียงคือกระดูกเปราะและเมื่อใช้ไปนาน ๆ จะเกิดฝีหนองขึ้นตามตัวทำให้นักพิราบตายได้ แต่สภาวะ

ฝืนหนองที่เกิดขึ้น จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีของประชาชนที่พบเห็นได้ประกอบกับหัวกรวดหรือขาต้อง
ใช้ปริมาณมากและต่อเนื่อง ในระยะยาวอาจขาดแคลนได้ กรุงเทพมหานครจึงได้เปลี่ยนไปใช้วิธีการ
ควบคุมและห้ามการให้อาหารและการขายอาหารนก และใช้วิธีสร้างกรงดักจับนกพิราบโดยใช้อาหารล่อ
และนำออกไปปล่อยในพื้นที่อื่น ซึ่งจะต้องดักจับอย่างต่อเนื่องจึงจะบรรเทาปัญหาได้

4. การป้องกันโดยไม่สัมผัสใกล้ชิดกับนก

การป้องกันที่ดีที่สุดก็คือการไม่เข้าไปใกล้พาหะนำโรค แม้ว่านกจะยังไม่ตายเพียงแค่นิ้วหรือติด
เชื้อเล็กน้อยก็เป็นพาหะนำโรค ดังกล่าวสู่คนโดยที่เราไม่รู้ตัว โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็กที่มีภูมิคุ้มกันไม่มาก
เท่าผู้ใหญ่ ไม่เพียงแต่นกพิราบเท่านั้น นกชนิดอื่น ๆ ก็เช่นกันโดยเฉพาะสถานการณ์ปัจจุบันที่มี
การระบาดของโรคไข้หวัดนกและโรคติดเชื้ออื่น ๆ ซึ่งแนวทางในการป้องกันตนเอง มีดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการสัมผัสนก ไม่เข้าไปใกล้พาหะนำโรค ในช่วงที่มีการระบาด ไม่ใช่มือเปล่า
สัมผัสนกที่ป่วยหรือตาย ต้องสวมถุงมือ สวมผ้าปิดจมูก และล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาดทุกครั้ง
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเอาใจใส่ระมัดระวังดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เตือนไม่ให้เด็กสัมผัสนก หรือ
จับต้องซากนกที่ตาย และหมั่นล้างมือบ่อย ๆ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ จะช่วยป้องกันไม่ให้เชื้อเข้าสู่ร่างกาย
3. ผู้ที่สัมผัสซากสัตว์ปีก ถ้าป่วย มีอาการคล้ายเป็นไข้หวัดใหญ่ คือ มีไข้สูง หนาวสั่น ปวด
ศีรษะ ปวดเมื่อยเนื้อเมื่อยตัว อ่อนเพลีย เจ็บคอ ไอแห้ง ๆ และอาจมีตาแดงด้วย ให้รีบไปพบแพทย์ แล้ว
แจ้งประวัติการสัมผัสสัตว์ปีก หรือเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยรายอื่น ๆ ในรอบ 10 วัน ก่อนมีอาการให้แพทย์ทราบ
ทันที
4. ควรหาทางระวังป้องกันด้วยการเก็บทำลายรังนกในบริเวณเคหะสถาน ในจุดที่แสงแดด
ส่องไม่ถึง ควรฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค โดยหาซื้อได้ทั่วไป เช่น น้ำยาเดสโตล, มาสเตอร์คลีน น้ำยาเช็ด
พื้น น้ำยาล้างห้องน้ำ หรือใช้ผงซักฟอก ผสมกับน้ำตามอัตราส่วนที่ระบุไว้ ใช้ราดทำความสะอาดพื้น
5. พบนกที่ป่วยตายเพียง 1-2 ตัว ให้เผาหรือฝัง ใช้ปูนขาวใส่กันหลุม ก่อนกลบดินให้ราด
น้ำคลอรีนหรือโรยปูนขาว และฝังกลบดินให้แน่น หลีกเลี่ยงการฝังใกล้แหล่งน้ำ
6. ถ้าพบนกธรรมชาติตายจำนวนมากให้แจ้งสายด่วนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์
พืช 1362
7. แจ้งเหตุพบสัตว์ปีกตายหรือขอคำแนะนำเรื่องโรคไข้หวัดนก ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
แจ้งได้ที่

7.1 สำนักงานเขตที่พบเหตุ (ฝ่ายสิ่งแวดล้อมหรือปศุสัตว์ หรือ ศูนย์ปฏิบัติการและศูนย์
ข้อมูลโรคไข้หวัดนก กรุงเทพมหานคร โทร 0-2354-1836 โทรสาร 0-2245-8106, 0-2246-0358)

7.2 กรมปศุสัตว์ โทร.0-2653-4450 ถึง 54 และ โทร.0-2653-4444 ต่อ 4137-
4138

8. ต่างจังหวัด แจ้งได้ที่ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอและสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด อาสาสมัคร
ปศุสัตว์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. เทศบาล เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

พีรพล รัตน, 2551 วัชพืชในนาข้าว, เอกสารฝึกอบรมหลักสูตร การสร้างสมรรถนะชาวนาชั้นนำในการเป็น
วิทยากรข้าวประจำท้องถิ่น, ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว.

ยุทธนา สมิตะสิริ และกนกพร กวีวัฒน์ (2535) ผลของกาวเครือขาวต่อระบบสืบพันธุ์ของนกพิราบ.
การประชุมวทท. ครั้งที่ 18. ศูนย์ประชุมสิริกิติ์ กรุงเทพฯ.

โอภาส ขอบเขตต์. 2543.หนังสือชุดนกในประเทศไทย เล่ม 3. สำนักพิมพ์สารคดี เขตพระนคร กรุงเทพฯ.

<http://www.birdbgone.com>.
